

BISERIC'A si SCOL'A.

Fóia bisericésca, scolastica, literaria si economica.

Ese o data in septemana: Duminec'a.

Pretiuu abonamentulu:		Pretiuu insertiuniloru:		Corespondintiele sè se adreseze Redactiune dela „BISERIC'A si SCOL'A“ in Aradu, la institutu pedagogicu-teologicu, éra banii la secretariatulu consistoriului romanu ortodoxu din Aradu.
Pentru Austro-Ungari'a pe anu . . .	5 fl. — cr.	Pentru publicatiunile de trei ori ce contienu cam 150 cuvinte	3 fl., pana la 200 cuvinte	
„ „ „ 1/2 anu . . .	2 „ 50 „		4 fl. si mai sus 5 fl. v. a.	
Pentru Romani'a si strainetate pe anu .	7 „ — „			
„ „ „ „ 1/2 „	3 „ 50 „			

Nru. 375. B.

Pré Onoratiloru Parinti Protopresbiteri, Onorata Preotime parochiala!

Majestatea Sa cesaria si regia apostolica, Imperatoriulu si Regele nostru Franciscu Josifu I. s'a casatoritu cu Majestatea Sa pré gratiós'a Imperatésa si Regina Elisabet'a in 12./24. Aprile 1854.

Asiadar in 12./24. Aprile alu anului curgatoriu 1879 se implinescu 25 de ani, adeca unu patrariu de seculu, de cand Preainaltiatele Loru Majestati in casatoria fericita si plina de binecuvéntarile si darurile ceresci guvernéza cu blandetie numerósele popóre credintiósse supuse sceptrului Loru. In acestu siru lungu de ani in dilele de bucuria ale popóreloru marelui imperiu austro-ungaru Majestatile Loru s'au bucuratu impreuna cu popórele supuse guvernarei Loru, ér in dilele de necasuri si nenorociri, Majestatile Loru cá adeverati parinti ai popóreloru au fostu cei dantai, carii au alinatu durerile si suferintiele celoru nenorociti.

Si cum vom petrece mai serbatoresce, mai demnu acést'a mare si stralucita di a fericitei nunti de argintu a Majestátiloru Loru?

Ne vom aduná cu totii in santele biserici si vom ridicá ferbinti rugatiuni de multiamita catra atotputerniculu Dumnedieu, imperatulu imperatiloru si domnulu domniloru, pentru pacea, indelung'a sanatate si prosperare a Majestátiloru Loru si a preinaltei case domnitóre.

Totu in acést'a memorabila di se tiene si serbarea de una suta de ani, de cand Banatulu temesianu, luatu inapoi dela Turci, s'a incorporatu cu scump'a nóstra patria Ungari'a.

Dreptu aceea dispunemu urmatórele:

1. Joi dupa Duminec'a Tomei in 12./24. Aprile a. c. la 10 óre inainte de amédi in tóte bisericéle diecesei nóstre sè se tiena sant'a liturghia cu tóta evlavi'a si pomp'a avendu la finea santei liturghii a se cantá docsologi'a prescisa in tipicu si a se ceti din genunchi rugatiunea de multiamita din liturghieriu.

2. Acést'a santa liturghia si rugatiune de multiamita se se tiena in totu casulu negresitu in orasiele, opidele si satele mai insemnate in susnumit'a di adeca Joi in 12./24. Aprile a. c. ér in acele comune mai mici, in cari crestinii in acést'a di de septemana vor fi respanditi la lucru, si asia cu greu potu veni la bisericu, in aceste sate mici se se faca slujb'a prescisa in Duminec'a urmatória a Mironositieloru.

3. Preotimea parochiala vá avé a invitá in modu cuviintiosu tóte diregatoriele aflatóre in respectiv'a comuna la sant'a liturghia, in fine:

4. Pentru cá poporulu se aiba scire de timpuriu despre tienerea acestei rugatiuni de multiamire si se póta veni numerosu la sant'a liturghia, preotimea vá ceti si publicá acestu circulariu poporului in bisericu in Duminec'a Tomei a. c.

Impartesindu-ve binecuvéntarea nóstra archiereasca suntem

Ai tuturoru

Caransebesiu in 29. Martiu 1879.

voitori de totu binele

Ioanu Popasu m. p.
Episcopu.

Adunarea generala

a fondului pentru ajutorirea preotiloru din dieces'a Aradului.

Ieri se intrunira representantii preotimei din intréga eparchi'a Aradului in a dou'a adunare generala a fondului preotiescu. Pré Santi'a Sa, dlu episcopu Ioanu Metianu deschise adunarea pronunsiandu urmatoriulu discursu :

„Christosu a inviatu iubitoru fratí!

Din literile nóstre de convocare cunósceți, cá scopulu intrunirii nóstre de astadi este: a cercetá starea si socotile fondului nostru preotiescu dupa actele ce Vi se punu inainte.

Mai nainte de ce ati procede la acea cercetare, am onóre a Vi descoperí din parte-mi: cá tiner'a nóstra intreprenderu, fondulu nostru preotiescu abia de 2 ani, si intre impregiurári grele infintiatu, spo-

resce in modu imbucuratoriu. Capitalulu lui, dupa detragerea tuturor erogatoru si respective dupa impartirea ajutorieloru, — la finea anului 1878 a fostu de 20.258 fl. 56 cr. v. a. Acésta stare ne indreptatiesce a sperá, cà fondulu nu preste multu timpu va deveni intr'adeveru unu isvoru de binefacere pentru intrég'a nóstra preotime eparchiala, si pentru veduvele si orfanii ei.

Eu tienu, cà este o mare consolare pentru noi toti, cari am conlucratu cu zelu la infiintiarea lui, vedindu cum sporesce; dar ceea ce ni dà si mai mare satisfacere si multamire este: cà astadi, pre cât scimu noi numai, nu este unu preotu deficientu lipsitu, si vre-o veduva de preotu lipsita, in dieces'a nóstra, care nu s'ar induleci cât de pucinu din binefacerile acestui fondu.

Afara de acést'a, fondulu acest'a a mai ajutat cu imprumuturi la vreme de lipsa, pre mai multi preoti, si pre mai multe comune bisericesci, mai vertosu la cladiri de scóle confessionale. Deci daca elu in timpu asia scurtu a datu atâtea probe de binefacere, ne credemu indreptatiti a sperá, cà elu in viitoriulu celu mai de aprópe va ajunge in mare parte destinatiunea sa: nu numai de a ajutorá pre toti preotii lipsiti, pre veduvele si orfanii loru, dar si de a dotá pre toti preotii din intrég'a diecesa.

Inse pentru ca acestu fondu se póta ajunge acolo, unde dorimu noi cu totii, nu este de ajunsu a-i cercetá numai starea si socotile din anu in anu, ci si a-lu ingrigí si cultivá totu mai bine, ca se se desvólte totu mai multu si se inainteze catra destinatiunea sa. Si cine sè-i dée acea ingrigire buna, de care are elu lipsa, de nu preotimea, pre care o intereséza atát de multu acésta intreprindere? si cari dintre preoti se premérge cu essemplu in acésta directiune? de nu fratile vóstre, cari vedeti si cunósceti mai bine starea lui, si cari sunteti trimisi aici ca reprezentantii clerului diecesanu.

S'a latitu vorb'a, mai alesu intre preotii dela parochie mai bune, cà fondulu acest'a ar fi numai pentru ajutorirea preotiloru celor mai lipsiti, a veduveloru si orfaniloru loru, si din presupuneri ca acestea, unii preoti chiar dela parochie mai bune nu contribuescu bucuros la inmultirea fondului, tienendu cà ei si asia nu se vor impartesi de binefacerile lui.

Fiindu presupunerea acést'a gresita si in daun'a fondului: affu de bine a espune la acésta ocaziune, cà scopulu acestui fondu este sè ajutore, si chiar sè doteze dupa timpu pre toti preotii din dieces'a Aradului, precum se invederéza acést'a chiar si limpede din partea I. apoi din tenórea §-loru 3 si 36 ai statuteloru fondului.

Cand am infiintiatu noi acestu fondu, am voitu a face unu fondu preotiescu, nu numai pentru preotii mai lipsiti, nu numai pentru veduvele si orfanii loru; ci si pentru dotarea intregi nóstre preotimi din dieces'a Aradului, — si cu acésta menitiune s'a infiintiatu fondulu acest'a preotiescu.

Prevedindu noi, cà evlaví'a credintiosiloru nostri, mai alesu in urma coaterii loru cu alte confessiuni,

scade pe dí ce merge: éra de alta parte observandu cà scade si starea loru materiala, si sciindu noi, cà aceste scaderi nime nu le simte asia tare ca preotii poporului, a càroru venite, atát la parochie mai bune, cât si mai slabe, din anu in anu se impucineza: ne-am resolutu sè infiintiamu acestu fondu cu acea destinatiune: ca acum la inceputu pana ce este inca micu, din $\frac{1}{3}$ parte a venitulu seu anualu sè ajutore cu adeveratu numai pe preotii dela parochii mai slabe ca cei mai lipsiti, apoi pe veduvele si orfanii loru; éra celelalte $\frac{2}{3}$ parti ale venitulu anualu sè se capitaliseze, ca asia apoi dupa unu timpu óre carele, cand acelu venitu capitalisatu va cresce mai multu; atunci nu numai sè se ajutore, ci sè se doteze toti preotii din eparchia, fara osebire, afara numai de cei ce aru fi bine dotati dela insasi parochi'a loru, si nu aru avé lipsa de dotatiune din fondu.

Din acestea se vede: cà din venitulu fondului, in care se numera si contribuirile preotiloru, numai $\frac{1}{3}$ parte se dà afara ca ajutorie la preotii lipsiti, la veduvele si orfanii loru; éra $\frac{2}{3}$ parti ale venitulu anualu se capitaliséza, pentru ca din ele cu timpulu sè se doteze toti preotii din eparchia, prin urmare si cei dela parochii mai bune. Astfeliu standu lucrulu, dupa timpu, vor trage toti preotii nostri dotatiune din acestu fondu.

Am auditu éراسi, cà unii dintre preotii dela parochie mai bune tienu: cà densii nu vor avé lipsa de aseminea dotatiune, fiindu bine dotati prin insasi parochi'a. Eu dicu sè dee Ddieu sè fie asia, càci li poftescu acést'a din tóta inim'a; dar cine li póte stá bunu, cà nu vor avé familiile loru lipsa de aseminea ajutorie? cand vedemu cum se preschimba in lume binele cu reulu, averea cu neaverea, si altele de acestea.

Credemu cà aceste pucine vor fi de ajunsu sè delature indoielile de sus, si daca mai dorescu a mai dice ceva la acésta ocaziune este, sè vi mai descoperu: cà in anulu trecut, oferindu-se ocaziune buna, am cumperatu langa Temisiór'a unu pamentu de vre-o 47 de jugere comasate de class'a prima cu 5360 fl., care pamentu dandu-lu in arenda, dupa subtragerea contributiunei si altoru spese ni aduce aprópe 9% venitu curatu anualu.

Din incidintele acest'a affu de bine sè ve rogu, sè spuneti preotiloru nostri, ca la atari ocaziuni, cand aru observá, cà in comunele loru s'ar vinde nescari pamenturi bune, apte a imbunatati dotati'a preotulu; atunci sè ridice imprumutu, séu se céra chiar ajutoriu din acestu fondu, — pe cât lu-iérta starea lui, si sè cumpere atari pamenturi pentru ameliorarea subsistintiei preotulu.

Dupa acestea salutandu-ve fratiesce si la acést'a a 2-a adunare generala a fondului preotiescu, rogu pre Ddieu, sè trimita darulu si ajutoriulu seu asupr'a nóstra, si sè ne spriginésca intentiunile nóstre cele bune, si dechiaru adunarea generala a fondului preotiescu de deschisa."

Cele se urmare a dupa acést'a le vomu comunicá in nrulu urmatoriu.

In diu'a deschiderei sinódelor eparchiali.

Astadi se intrunescu in sinódele eparchiali mandarii clerului si poporului din intréga provinci'a metropolitana. Ei vinu din tóte pãrtilé, ca se descopere trebuintiele poporului si in contielegere cu guvernele diecesane se tracteze si resolvésca acele cestiuni mari de administratiune bisericesca, dela cari depinde in mare parte viitoriulu bisericei si natiunei. Astadi invóca biseric'a ajutoriulu ceriului asupra alesiloru clerului si poporului suveranu, ca ajutati de Spiritulu Santu se póta deliberá in modulu celu mai corespundietoriu cestiunile ce le oferu necesitãtile cele multe ale clerului si poporului.

Póteca nici odata nu au avutu sinódele eparchiali o missiune mai insemnata si o problema mai grea de resolutu decât chiar in sessiunea actuala. Biseric'a conform ordinului divinu datu de Salvatoriulu lumii are chiamarea de a ingrigi de educatiunea si cultur'a poporului, ce i-s'a incredintiatiu spre pastorire. Chiar in punctulu acest'a intempina inse astadi acésta divina institutiune in starea de lucruri, in carea ne gasimu dupa cele ce vedemu, cà se prepara pe terenulu vietii publice, enorme greutãti, greutãti, ce receru multa seriozitate, intiepletiune si tactu, daca voimu se scapãmu nealterati din incurcaturile, ce ni le prepara situatiunea actuala.

Sciutu este, cà astadi se ridica, si se încérca a se validitã cu totu precifulu facia de scólele nóstre nescce pretensiuni, cari ingreuiéza preste mesura, séu facu chiar imposibilu intregu invetiamentulu confesionalu. In faci'a acestei stãri de lucruri este o conditiune, ce ni-se impune mai multu cá ori cand, cá organele normate prin lege, ce se intrunescu astadi se-si iea la inima caus'a instructiunei poporului si se o supuna unei tractãri si deliberãri mature dupa importantia, ce o posede.

A fost unu timpu, cand romanului i-erãu inchise usile scólei. Ne inforãmu cu totii cand ne revocãmu in memoria acea fatala epoca, in carea pentru romanu nu functionã si nu esistã sanctuariulu menitu a cresce pe adeveratulu omu. Se nu uitãmu inse, cà in istori'a popórelorù evenimentele se repetiescu, si cà nici astadi nu avemu scóle de ajunsu, ér cele cari le avemu sub marea pressiune, carea traimu, nu potu corespunde in mesur'a cuviintiósã multelorù nóstre dorintie si asceptãri.

Reulu este fara indoiéla mare. Elu ascépta o lecuire nimerita si grabnica. De aceea ne semtimu detori in urm'a positiunei ce ocupãmu a atrage asupra-i atentiunea celoru chiamati a-lu delaturã Progresulu oricarei intreprinderi, in carea sunt angagiate multe puteri pretinde mai nainte de tóte o controla càt se póte mai severa dar drépta a factoriloru angagiatu la lucru. A controlã pre celu ce lucréza si prin controla a-lu ajutã intru indeplinirea prompta si corecta a functiunei sale este de siguru unulu din cele mai grele lucruri. De aceea mai nainte de tóte ne trebuiesce o buna inspectiune scolara,

capace a cercetã fiecare pasu, ce se face pe terenulu instructiunei, si capace a reparã prin tactulu desvoltatu orice reu ce s'ar puté ivi in acésta cauza insemnata. Organele incredintiate astadi cu inspectiunea scólorù, mai cu séma in faci'a multelorù postulate si formalitãti dictate de constitutiune, si mai cu séma cu pucinele medilóce de cari dispunu, dupa noi nu sunt de ajunsu, ca pre langa tóta bunavointi'a se póta resolti in modulu celu mai bunu, care este posibilu, acésta grea missiune. Cei doi ochi ai dloru protopresviteri si preoti, ingreuiati si de altcum preste mesura cu fórte multe alte agende, incredintiati in diferitele pãrti ale diecesei cu inspectiunea scolaria, fie ei càt de ageri, nu potu prevedé si nu potu controlã tóte, cele ce se petrecu, ca ele se-si afle adeverat'a lorù lecuire; ér senatele de scóla dupa puterile, de cari dispunu astadi, au lucru destulu cu resolvirea causelorù, ce li se substernu spre deliberare la més'a verde. Invederéza dara, cà aici trebuiescu sè se faca unele imbunatatiri corespundietorie scopului ce-lu urmarimu, inmultindu-se personalulu incredintiatiu cu inspectiunea scolaria si punendu-se la dispositiune organelorù de astadi midilócele necesarie, cu cari se póta face din destulu grelelorù detorintie, ce li se impunu.

Sciutu este mai departe, cà nu avemu scóle elementare de ajunsu, ér scólele medie in diecesele Arãdu si Caransebesiu ne lipsescu cu totulu. In faci'a acestei situatiuni sinódele, ce se intrunescu astadi, au o santa detorintia a cantã midilócele necesarie pentru crearea acestorù scóle. Unu poporu póte inaintã in cultura numai atunci, cand are scólele sale proprii, scóle organizate conform trebuintielorù lui. Cultur'a, ce si-o cascade omulu in scólele altor'a si in limba streina póte servi de surogatu pentru unu timpu anumitu. Ea nu póte inse inaltia pre unu poporu la nivoulu doritu. Si apoi nu ori care parinte este in stare a prestã greutãtile, ce le intempina in crescerea filorù sei prin scoli streine, tocma asia precum nu este in stare a se acomodã fiecare elevu sub ingrigire streina. Seimu cu totii, cà tieranulu nostru na este in totu loculu dispusu, dar astadi nici nu póte spesã sume enorme cu crescerea pruncilorù sei, ér o multime de tineri de ai nostri parasescu scól'a din cauza cà nu potu prestã tóte greutãtile ce se receru pentru a-si puté cascade in limbi nentielese cultur'a, dupa carea se traiésca. Astfelu unu singuru midilocu ne póte conduce la scopu, acel'a adeca, daca ne vomu creã scólele nóstre proprii, ca se ne putem cresce in ele pruncii asia, precum pretindu necessitãtile nóstre. In punctulu acest'a ne semtimu indemnati a amintã sinódelorù eparchiali, cà in trecutu activitãtea org. norm. prin const. a fost chiar in acésta privintia mai sterila. Sunt fórte pucine scóle cari detorescu esistinti'a lorù constitutiunei; ér scólele, ce le avemu, le amu gasitu in parte mare gata. Se nu uitãmu apoi, cà o constitutiune, carea nu si-creéza scólele necesarie, este unu aparatu, càrui'a nu-i póte suride nici odata unu viitoriu splendidu. De aceea dati poporului carte, daca voiti se avemu unu poporu capace

a trăi și a se înălța prin constituție. Fără carte și fără lumina celei mai perfecte legi și cea mai liberală constituție rămanu pentru popor o literă morță, unu opă carele nu numai că este ne productivă, dar nesciindu usă corectă de elu ne pôte conduce la mörte sigura, causată prin noi însine.

Unu reu mare, care ne impedează astăzi în dezvoltarea noastră pe terenul instrucției este mai departe starea cea precară, în carea trăiescu inventatorii noștri. Inventatoriul este chemat să face cele mai mari servitii omenimei, și are prin urmăre cea mai grea muncă. Acestă muncă nu o pôte prestă inventatoriul, când se găsește în cele mai grele condițiuni de viață. Elu este continuu conturbat în oficiul său de grigile vieții. Astfel elu nu pôte fi, după cum se recere, cu trupul cu sufletul pentru oficiul său. Grigea de pană de toate dăile și lipsă de lu-impresora, lu-descuragă, și nu lu-lasă se-si plină cu scumpetate detorințele sale. Învederă dă, că inventatoriul va pôte satisface numai atunci misiunii, ce apesa pe umerii săi, dacă i-vom crea o dotățiune corespundătoare poziției sale și împrejurărilor, în cari trăiesce. De aceea se recere, că cei chemați astăzi să lucră în viața Domnului se supună această cestiune vitală unei mature precauții și se caute să află mijloacele, din cari să se pōtă dotă în modu corespundătoru inventatorii noștri.

Fiindu cele enumerate până aci, cestiunile cele mai însemnate întru promovarea cauzei școlari, se sperăm, că ele voru află resunetulu necesariu la locurile competente, și se voru delibără conform importanței, ce o învōlva în sine. Școlă noastră confesională pretinde astăzi îmbunătățiri urgente, dacă voim, ca să aibă și viața și puterea, ca să producă aceea ce dorim.

Educațiunea puterii cugetătoare.

(Urmare.)

b) Imaginatiunea.

Intipuirile, ce de jă s'au produsă odată, nu se reînnoiescu totu-de-ună cu aceeași întregitate și vioiație; unele ni se arăta mai defectuose, în modu schițiatu, era altele în asemanare aprocsimativă. A reproduce în asemanare aprocsimativă intipuirile formate despre obiectele observate odată, însemnă să imagină, era actulu ca atare să numesce imaginatiune. Prin imaginatiune ne formăm o *icōna ideală* despre obiectele, ce există în realitate; dar icōnă această nu e pe deplin identică cu obiectele respective, ci asemăna numai în modu aprocsimativu.

Tari și vioiațiunea imaginatiunii depinde dela impresiunea ageră a celor observate și audite. Junele, în a carui vene curge sange viu, posedă imaginatiune sprintenă, căci elu se interesă de totă lumea, pe elu lu-încaută frumsetiele lumii și lu-înălță în regiuni mai înalte. Asia de e. baiatul cu spada de lemn și calarindu pe o nuiă, și-imagină, că e eroul celu mai vestitu.

La deprinderea imaginatiunii avem de observat regulă *mesurei*, căci imaginatiunea pre ageră, pre vivace, alteră intipuirile procurate adaogându-le note cu totul false și necorespondentă ratiunii, și astfel se nascu concepte, judecări și conclusiuni rele.

II. Activitatea productivă.

Fantasia.

Spiritulu e în stare să producă și intipuirii nouă. Prin combinarea și modificarea intipuirilor, ce de jă s'au produsă în consciința, se nascu formațiuni nouă spirituale.

Puterea spiritului de să producă din intipuirile, ce de jă le posedă, prin combinațiuni și modificățiuni de totu felulu nouă intipuirii, — se numesce *fantasia*. Fantasia se ocupa și cu lucruri, cari nici nu potă exista în realitate; dar elementele le ia din lumea reală.

Fantasia a fost totu-de-ună carea să producă lucruri nobile și mărețe; ea a datu mai vertos nascere întregului frumosu în lume, și totu odată ea a înlesnită descoperirile cele mai mari în știință și artă. Fantasia, această putere atât de necesară a omului pentru o viață mai perfectă, trebuie negresit cultivată cu cea mai mare îngrijire, căci deficiența ei este ună dintre pierderile considerabile pentru mîntea omenesă.

Necesitatea educației acestei puteri magice a spiritului, urmăzează mai lămurit din produsele ei folositoare.

Fantasia lucrându cu viața, se producă *poesiile și inventiunile*, totu atâtea opere pretioase pentru genulu omenescu. Ce să ar alege de *diferitele arte*, când ne-ar lipsi fantasia? Lumea cu frumsetiele ei încântătoare, nu ar avă farmeculu fericitoriu, dacă fantasia noastră productivă să ar întunecă cu totul. Fantasia ne înmulțesce intipuirile, procurându-le tari și viață, ne scapă de catenele prezintului și ne deschide unu viitoriu său trecut mai fericit; ea este mamă artelor frumoase, isvorulu tuturor inventiunilor, descoperirilor și a îmbunătățirii pozițiilor omenesce. Întreprinderile cele mai folositoare, sunt isvorite din fantasia. Întră viața ar fi lipsită de farmec, cându fantasia n'ar mai lucră.

Fantasia se destăpă de timpuriu și iute în copil. În data ce se lătescu intipuirile, se începe și joculu fantasiei, mai întâi în modu reproductiv, apoi și productiv. Activitatea fantasiei devine pe de ce merge totu mai sprintenă, mai via, și mai cu sēmă în etatea junetiei ajunge la culmea vioiației. Și dacă nu i se stătoresce marginea recerută, preste carea n'are să treacă, forte usor se înălță asupra mîntiei, ne mai ținendu contu de prescripțiile acestei; ceea ce este periculosu atât pentru viața intelectuală cât și pentru cea morală. „Totuși să ne îngrijim, ca mîntea să nu predominesă cu totul fantasia, încât această în anii mai înaintate, când și așa decade, să adorma pentru totu-de-ună, și astfel organulu pentru idealu se piară în detrimentulu întregii vieți spirituale,“ — dice Curtman.

Tocmă de aceea se pretinde, ca să nu destăpăm, se nu escităm pre tare fantasia, căci de așa ceva n'are trebuința fiindu dela natura iritabilă; ci mai multu să-i dăm o *directiune bună, plină de daru pentru întră viața psihică*.

Spre acestu scopu se cere: ca la cultivarea fantasiei să fimu cu deosebită privire la *cuprinsulu ei*, adică la intipuirile, ce au să fie prelucrate, din a cărora elemente se nascu nouă formațiuni spirituale. Să ne îngrijim, ca intipuirile să fie: *adeverate, frumoase și bune*, ca așa să influinție folositoră asupra vieții intelectuale și morale. La această vomu ajunge: prin

1. *Naratiunile biblice*, ca cele mai bune și instructive dintre toate naratiunile. Copilulu ascultă cu multa plăcere istoriile interesante, din cari scote ceva folosu. Și apoi pôte să fie ceva mai interesant și folositor, decât istoriile biblice? Din această învăție copii lucruri bune și frumoase, inimă lor se nobilizează, și se provede cu însușiri morale. Mamă e mai de aproape chemată a enără copilulu asemănea istoriile, căci ea stă în relațiuni mai intime cu baiatul său. Ceea ce plantă mamă prin cuvinte blande, pline

de religiozitate în inim'a copilului, aceea nici ori ce vitregități ale timpului nu voru fi în stare a le desradecina cu totul.

2. *Fabulele și poeziile de caracteru nationalu* încă destépta în directiune buna fantasí'a; firesce dacă sunt alese, și corespundu personalității copilului.

3. *Cărțile ilustrate* încă contribuiescu fôrte multu la cultivarea fantasiei. Iconele facu impresiune buna asupra copilului, aducu în miscare mai tóte puterile, desvólta simțulu esteticu și au o influența binefacătoare asupra inimei copilului. O ilustratiune alésa și corespundietória copilului, dá fantasiei sale destulu de lucru; éra istoriérorele împreunate cu aratarea chipurilor iniuréza de minune asupra moralității. Dar la alegerea chipurilor se fimu cu deosebita bagare de séma, căci o ilustratiune necorespondietória pôte avé urmări triste pentru tóta viéti'a copilului.

4. *Cărțile pentru junime*, scrise cu destula ratiune, cu idei sanetóse, basate, pe adeverata morala, se potu considerá ca unu midilocu puternicu la educatiunea fantasiei. Herbart însusi a recomandat fôrte latirea cărților pentru copii, căci cu aceste si-petrece baiatulu chiar timpul liberu ce-lu are mai placutu, și astfelu si-reguleza simțiemintele, si-intaresce cunoscintiele, si-maresce puterea fantasiei. „Intr'adeveru nu se pôte trage la indoiéla, că cărțile pentru junime, déca sunt ele acomodate naturelului și priceperii copilului, au multe efecte bune asupra scopurilor educatiunei,“ — dice Stöckl. Durere inse! astfelu de cărți nu pré gasimu în catalogulu cărților romane, și scrietori romani de astfelu de cărți se ivescu la noi pré pucini; bagu sém'a că nu se platesce, séu că cu copilarii nu li place a se ocupá. Multe mame romane pe langa tóta bunavointi'a loru, nu potu delectá pe fiii loru cu nisce cărți romane, și astfelu nu potu plantá în inimile romane june sementi'a ce odenióra în stramosii nostri producea vertutu mari și gloria fara asemenare. Cărțile pentru junime desvólta *gustulu de cetitu*, facendu pre copii a ceti cu placere și alte lucruri bune și frumóse, cari tindu la perfectionarea loru propria. Sè dâmu copiiloru în mana afara de cărțile scolastice și alte midilóce, cari se destepete în ei dorulu nestemperatu de a ceti și mai târdiu ca juni și barbati. Cărțile pentru junime sunt cele mai bune midilóce spre acestu scopu. În lips'a gustului de cetitu multi dintre scolari pasindu în viéti'a practica, nu mai cugeta cu cultivarea propria, se dau ocupatiuniloru dilnice, mecanice, și asia pe di ce merge uita tóte cele ce le-au invetiatu în scól'a, pana în urma nici că mai sciu ceti séu scie. Éta urmările triste isvorite din lips'a gustului de cetitu!

Sè ne ingrigimu deci de tinerime, *creandu-i o literatura buna*, carea se pôta fi cetita cu folosu!

(Va urmá.)

Investitur'a noiloru episcopi în Romani'a.

În diu'a de Sambata, 24 Martie curent, înaltulu cleru, facendu parte din Sinodu, domnulu presiedinte alu consiliului cu domnii ministri, domnii presiedinti și vice presiedinti cu domnii ministri, domni presiedinti, și vice presiedinti cu birourile ambeloru Aduári Legiuitóre, domnulu prim-presiedinte și domnulu prim procuroru alu înaltei Curti de casatiune, domnii presiedinte și procuroru alu înaltei Curti de compturi, dlu primariu alu Capitalei, domnulu generalu comandantu alu divisiei II teritoriale cu siefi de corpuri din Capitala, precum și domnulu directoru generalu alu ministerului cultelor, se aflau la Palatu. La órele 10 și jumătate trei trasuri domnesci au fost în curtea santei Metropolii la dispositiunea I. P. S. L. L. mitropolitulu primatu și mitropolitulu Moldovei și Suceavei, precum și a P. S. S. L. L. episcopii noi alesi. La órele 10³/₄ I. P. S. S. L. L. mitropolitii au luat locu în antai'a trasura. În a dou'a trasura au luat locu. P. S. S. episcopulu alesu la

eparchi'a de Romanu si, la stang'a S'a episcopulu alesu la eparchi'a de Husi. În a treia trasura a luat locu P. S. S. episcopulu alesu la eparchi'a Dunarei de josu.

Cortegiulu a pornitu dela Mitropolia în ordinea urmatoria. 1) Domnulu prefectu alu politiei Capitalei; 2) Doue plutóne de geandarmi; 3) Trasur'a cu P. S. S. L. L. metropolitii; 4. Trasur'a cu P. S. S. L. L. episcopii alesi la eparchiile Romanu și Husi; 5. Trasur'a cu P. S. S. episcopulu alesu la eparchi'a Dunarei de josu. Comandantulu escortei, unu majoru se tinea langa antai'a trasura la dreapta I. P. S. S. mitropolitulu primatu, ér unu altu oficieru langa I. P. S. S. mitropolitulu Moldaviei și Suceavei.

La intrarea în curtea Palatului a trasurei I. P. S. S. L. L. mitropolitulu Loru, gard'a cu drapelu și musica a esitu, prezentandu arm'a și music'a militara a cantatu. La peronu Înaltu Pré Santiile Loru au fost intimpinati de dlu adjutantu de serviciu și, în capulu scarei de onóre, de catra d. maresialu alu Curtiei. Înaltu Pré Santiile loru și P. S. S. L. L. episcopii noi alesi au fost condusi apoi în salonulu rosiiu de catra d. adjutantu de serviciu.

Din acestu apartamentu I. P. S. S. L. L. mitropolitii au fost introdusi în sal'a Tronului de catra d. adjutantu de serviciu. Indata ce Înaltu P. Santiile Loru mitropolitii s'au asediatu în sal'a Tronului de catra d. Maresialu alu Curtei la locurile ce le erau anume destinate, archi-diaconii fiecarui din Înaltu P. Santiile Loru 'si-au luat locurile lor respective imediatu dupa Eminentiile Loru, cei ai I. P. S. S. mitropolitulu Moldaviei și Sucevei tienendu în mana carjele noiloru titulari.

Dupa acést'a A. S. R. Domnulu precedatu de dnii adjutanti și de d. maresialu alu Curtiei, a facutu intrarea Sa în sal'a Tronului. Dupa ce Alteti'a Sa Regala S'a suitu pe Tronu, d. adjutantu de serviciu a introdusu. 1) pe Pré Santi'a Sa parintele Melchisedecu, episcopulu alesu la eparchia Romanului. Prea Santia Sa a fostu condusu pana în fati'a Tronului: acolo archi-diaconulu I. P. S. Sale mitropolitulu Moldaviei și Suceavei 'la imbracatu cu manti'a, și Eminenti'a Sa a luat toiaagulu scaunului respectivu și, recomandandu pe noulu alesu, a remis toiaagulu în man'a A. S. Regale. Prea Santia Sa se sui pe treptele Tronului și A. S. R. Domnulu rostindu cuvintele: „Parinte episcopu; ti în credintiezu carj'a episcopala pentru a pastori turm'a eparchiei Romanului“ i-inmanuá toiaagulu.

P. S. S. a pronunțiatu urmatoriulu discursu:

Mari'a T'a! Sant'a episcopia a Romanului este un'a dintre cele mai respectabile între episcopiile Romaniei, atât prin vechimea s'a, care se urca la veaculu alu 14-lea alu erei chrestine, cât și prin unu mare numeru de ierarchi însemnati în istori'a țierei, cari cu tóta demnitatea au pastoritu turm'a lui Christos în acea eparchia și au lasatu posterității modele mari de pietate, de virtute, de sciintia și de iubire cătra țiera.

Mari'a T'a, recunosc micimea mea în reportu cu acele mari tipuri ale ierarchiloru predecesori ce au pastoritu eparchi'a Romanului. Credu inse în puterea lui Dumnedieu și a charului seu, care se manifesta și intru neputintiele omenesci.

Cu acést'a credintia nestramutata, primescu toiaagulu pastoriei spirituale din man'a Mariei Tale, cá dela însusi Dumnedieu, carele V'a incredintiatu conducerea sortiloru acestei țieri eminentemente chrestine.

Primescu cu respectu acestu toiaagu pastorescu, cá simvolu alu autorității spirituale episcopale a ierarchiei, la a căreia pastoria spirituala me chiama alegerea santului Sinodu și a Corpurilor Legiuitóre, precum și buna-vointi'a Mariei Tale Regale.

Voiu încordá, Maria Ta, tóte slabele mele puteri, pentru cá, macar în parte, se potu corespunde acestei înalte bune-vointie a Mariei Tale, Suveranulu nostru, cătra mine, și asteptăriloru marelui colegiu electoralu, carele reprezinta

Biserică și Națiunea. Se traiesti Maria Ta! Se traiեսca Maria Sa Domn'a! Se traiեսca Romani'a.

Au fost introdusi astfel succesiv:

2. Prea Sânti'a S'a Calinicu, alesu episcopu pentru eparchi'a Husiloru, care primindu toiașgul din manele Altetiei Sale Regale, a rostitu urmatorulu cuventu:

Pré înaltiate Dómn'e! Cu profúnda recunoscintia și smerenia primescu din manele Mariei Vóstre Regale toiașgul pastoralu alu santei episcopii de Husi. Me voiu sili, Maria Ta, cu slabele mele puteri, a corespunde înaltei misiuni ce mi se incredintéza, și, devotatu Națiunei și Tronului, nu voiu încetá de a rugá pe A-Tot-Puterniculu Dumnedieu pentru prosperarea Romaniei libere și independente, și pentru sanatatea Augustiloru ei Suverani. Se traiti Maria Vóstra Regala! Se traiեսca Mari'a S'a Dómn'a!

3. Prea Sânti'a S'a parintele Iosifu, episcopulu alesu pentru eparchi'a Dunarei-de-Josu, care, dupa ce 'i a remisú Înaltimea Sa Regala toiașgul, a pronunțiatu discursulu urmatoriu:

Prea Înaltiate Dómn'e! Semnulu pastoriei eparchiei Dunarei-de-Jos, así voi se 'lu primescu din manele Altetiei Vóstre Regale cu multumire, în limba dulce și vorbitóre frumosu, căci acestu semnu trece în umiltele mele mani din manile Acelui ce Dumnedieu l'a alesu și l'a unsu Domnu Romaniei; din manile Acelui care, restaurandu prin vitejia independenti'a țierei, tóte cugetele și harnici'a Lui le-au îndreptatu în sprijinulu Bisericei némului Romanescu, bine știindu, că Biserică a fost cetatea întarita a acestui nému în trecutu, și că Biserică și Domni'a, totdeun'a unite, sunt și de acum înainte chezasiele esistenței nationale. Dar unde afla-voiu acea limba dulce și frumosu vorbitóre în care se aducu Altetiei Vóstre Regale umiltele mele multumiri? În loculu acelei limbe vorbesce inim'a mea plina de recunoscintia către Adunarea Țierei și către Alteti'a Vóstra Regala si declaru că, púindu 'mi credint'a în ajutorulu lui Dumnedieu, și în mintea cea curata, cu care voiu încercá a implé voi'a Lui, me voiu sili cu totu devotamentulu a respunde cu demnitate la gréu'a sarcina ce 'mi-au incredintiatu mandatarii națiunei, și în cari sarcina astadi me chiama se pasiescu cu harnicia Domnitorulu țierei.

Pentru a face acést'a declarare înainte Altetiei Vóstre Regale, me întemeiezu, o repetu, pe credint'a și sperant'a, în A-Tot-Puterniculu Dumnedieu, care înaltia cele umilte și indeplinesce cele lipsite. Cuventulu meu, esitu din inima deschisa, va fi cuventu adeveratu și statatoriu cu charulu lui Dumnedieu, cu protectiunea Altetiei Vóstre Regale, care are mana întinsa către toti și fiesce-cui da dupa lucrulu seu, cu bunele povetie ale Înaltului meu Metropolitu alu Moldovei și Sucevei și silint'a ce 'mi voiu dá de a-mi însusi cât de pucine din calitatile ilustrulu Prelatu, carui'a urmezu în eparchi'a Dunarei-de-Jos, că prin acést'a se alinu durerea despartirei turmei de pastorulu seu, că asia dens'a împreuna cu mine, astadi că totdeun'a, se strige: Se traiեսca Romani'a! Se traiեսca Mari'a Sa Domnitorulu! Se traiեսca Maria S'a Domn'a!

Dupa pronunțierea acestoru, discursuri, Pré Sântiile Loru episcopii investiti s'au retrasu succesiv langa Înaltu Prea Sânti'a S'a metropolitulu Moldovei și Sucevei, și Mari'a S'a Regala, luandu cuventulu, a disu:

Pré Sântiti Parinti! Multumescu Pré Sântiiloru Vóstre pentru caldurósele urári ce faceti atât Dómn'e cât și Mie, cu ocasiunea acestei solemnități, care Mi-imple inim'a de mandria, că un'a ce consacra nesce vechi tradițiuni ale Bisericei romane.

Pré Sante Episcopu alu Romanului! Luandu administratiunea spirituala a eparchiei Pré Sântiei Tale, am firm'a convicțiune că vei sci a conservá antic'a ei splendóre acestei sante episcopii, care a fost o data resiedintia de metropolitu și care a adăpostitu în senulu seu pe unele din cele mai mari figuri ale bisericei romane. Marele colegiu nu potea se aléga mai bine decât în persón'a Pré San-

tiei Tale pe demnulu succesoru alu episcopulu Dossiteiu și a mai multoru ilustratiuni eclesiastice, cari, prin devotamentulu loru către țiera, prin cucernici'a și prin pietatea loru chrestina, au știutu se înalte prestigiulu bisericei nationale și se inspire popóreloru o nestramutata iubire pentru Patria și pentru Romanismu. Nu me indoiescu că, întocmai că ilustrii Pré Sântiei Tale predecesori și inspirandu-Te de la aceste maretie și nobile esemple, vei infrange tóte dificultatile și vei pastori multu timpu și cu fericire turm'a eparchiei Prea Sântiei Tale, la a careia carma Te-a chiamatu înaltulu cleru și representatiunea nationala.

Pré Sante Parinte alu episcopiei de Husi! Națiunea Te-a însărcinatu cu administratiunea unei'a din cele mai vechi eparchii ale Romaniei. Primesce cu mandria carj'a pastoriei pe care cu multa fala a purtat'o metropolitulu Veniamin, celu ce prin faptele sale pióse a ilustratu acést'a antica și santa episcopia, și alu carui nume veneratu, strălucindu cu atât'a splendóre peste dens'a, a remasu adâncu întiparitu în inim'a tuturoru Romanilorn. Care misiune póte fi mai santa de cât aceea de a luminá poporulu prin invetiamentulu preceptelor Mantuitorulu, de a 'i inobilá inim'a predicandu 'i morala evangelica? Sunt pe deplinu convinsu că vei fi totdeun'a alaturi cu Națiunea, și că, printr'o administratiune de unu adeveratu pastoru alu turmei lui Christosu, vei sustiené prestigiulu și demnitatea bisericei și a clerului, și vei face din fii sufletesci ai Prea Sântiei Tale nisce buni chrestini și cetatiani devotati intereselor nationale. Ti-urezu, Pré Sante Parinte, ani multi si fericiti, și Dumnedieu celu A-Tot-Puternicu se te ajute în implinirea santei și înaltei misiuni ce ti s'a incredintiatu.

Incredintandu-ti, Prea Sante Parinte alu episcopiei Dunarei-de-Jos, toiașgul pastoralu alu acestei eparchii, nu mi ascundu dificultatile pe cari Prea Sânti'a Ta le vei întâmpiná în acést'a santa și înalta misiune. Vei avé a administrá o noua provincia pe care A-Tot-Puterniculu, binecuventandu sacrificiele facute și sangele versatu de Romani, a redat'o patriei comune. Constatandu cu placere eminentele calitati ce Te distingu, înaltele și variile Pré Sântiei Tale cunoscintie, nu me indoiescu unu singuru minutu că, prin blandu'ti caracteru, prin nobilele și romanescele simțiminte, cari Te anima, vei predicá multi ani cu fericire cuventulu lui Dumnedieu, pacea și iubirea evangelica, vei semená și vei întinde pe pământulu Dgbrogei sementi'a Romanismului, însuflandu în inimile nouilor nostri concetateni spiritulu de concordia și de infratire, sentimentele de devotamentu și de iubire pentru scump'a nóstra Patria.

M. S. R. Domnulu, dupa acést'a, s'a retrasu, și Înaltu Prea Sântiile Loru episcopii investiti au fostu reconduși la sant'a Mitropolie în aceeași ordine și cu același ceremonialu.

D i v e r s e .

== Bibliografia. În tipografi'a archidieceșana din Sibiiu a aparutu opulu intitulatu: „Archiepiscopulu și Metropolitulu Andreiu Baronu de Siaguna“ lucratu de dlu Nicolau Popea, archimandritu și vicariu arhiepiscopescu, opu premiatu de consistoriulu, respective sinodulu archidieceșei ortodoxe romane a Transilvaniei. Preciulu 2 fl. 50 cr. v. a. séu 7 lei noi. Acestu opu însemnatu descriindu viéti'a și faptele marelui prelatu alu bisericei nóstre tractéza totu de odata evenimentele cele mai însemnate din viéti'a nóstra bisericeșca și nationala în decursu de unu patrariu de seclu. Primindu-lu tardiu nu putem se ne ocupámu de asta data mai detaiatu de cuprinsulu lui, dar credemu, că vom mai reveni. Opu din cele ce le amu pututu vedé, estelucratu cu multa diligenția, și merita a fi apreciatu cât se póte mai bine de întregu publiculu romanu.

== Adunarea generala a reuniunei invetiatoriloru din dieces'a Aradului tienú Joi'a și Vinerea trecuta doue siedin-

tie, in cari se desbatura cestiuini fôrte momentuöse, de cari inse credemu, cã ne vomu puté ocupá mai cu succesu numai dupa ce vomu publicá protocolulu, ceea ce va urmá in curend. Siedintiele s'au tînutu de asta data sub presidiulu dlui vicepresiedinte. Dr. Georgiu Popa, nefiindu de facia dlu presied. Vincentiu Babesiu si dlu vicepresiedinte Ioan Popoviciu Desseanu.

— **Adresa de felicitare.** Ieri la órele 12 si jumetate se presentá la Pré Santi'a S'a, dlu episcopu diecesanu, deputatiunea esmisa de adunarea generala a reuniunei invetiatorilor din eparchi'a Aradului, ca in numele adunárii se-i esprime sentimintele corpului didacticu pentru pasii întreprinsi in caus'a cunoscutului proiectu de lege pentru introd. obl. a limb. mag. in scól'a elementara. Deputatiunea o conduse dlu Dr. Georgiu Pop'a, carele dupa unu discursu scurtu predete P. S. S. o adresa din partea numitei reuniuni. P. S. S. primindu adres'a dete espressioni motiveloru grave, cari au indemnatu pe episcopatu si pre consistorii a face pasii cunoscuti.

— **Conferintia literaria in Aradu.** Vineri inainte de amédi tîenù in sal'a mare a institutului pedagogico-teologicu in present'i'a unui mare publicu fiindu de facia si Pré Santi'a Sa, dlu episcopu diecesanu Ioanu Metianu -- veteranulu si binemeritatu profesorulu alu institutului nostru, pedagogico-teologicu, dlu Dr. Atanasiu Siandor o prelegere publica. Suetulu acestei prelegeri a fost ortografi'a romana, si anume modulu, cum s'ar puté imbiná si impacá directiunea etimologica cu cea fonetica. Sperãmu, cã in unulu din nrii viitori vomu puté se ne ocupãmu mai detaiatu de cele comunicate la acésta ocaziune.

— **Deputatii Sinodului** eparchiei romane ortodoxe a Caransebiului alesi pe periodulu dela anulu 1879 pana 1881. *A. Preoti.* Protosincelulu Filaretu Mustá, profesorulu de teologia Filipu Adamu, Protopresbiterii: Nicolau Andreeviciu, Georgiu Pesteanu, Alesandru Ioanoviciu, Atanasiu Ioanoviciu, Ioanu Popoviciu, Iacobu Popoviciu, Iosifu Popoviciu, Simeonu Dimitrieviciu, apoi Ferdinandu Musta, preotu in Valea boulu, Nicolau Stiopóne, preotu in Remete-Poganicu, Teodoru Cioloca, preotu in Sipetu, Mihaiu Radu, preotu in Macedoni'a, Alesandru Popoviciu, preotu in Fizesiu, Ioanu Popoviciu Ioascu, preotu in Gerliste, Alecese Popoviciu, preotu in Boccea-romana, Constantin Tiepeneagu, preotu in Mehadi'a, Pavelu Miulescu, preotu in Biserica-alba, Nicolau Popoviciu, preotu in Iupani. *B. Mireni.* Dnii: Alesandru, Antoniu si Eugeniu Mocioni, proprietari mari, Georgiu Ioanoviciu, Ioanu Misiciu, si Georgiu Serbu, deputati dietali; Atanasiu Cimponeriu, jude la tabl'a reg., Iuliu Petricu jude reg., Stefanu Antonescu si Antoniu Crenianu, pretori; Stefanu Velovanu, profesorulu de preparandia; Dr. Iosifu Miescu, medicu; Constantinu Radulescu, Stefanu Ioanoviciu, Baltasaru Munteanu, Timoteiu Miclea si Ioanu Budinceanu advocati; Iosifu Seracinu vice colonelu, Ilie Curescu si Iancu Pirtea locotenenti pensionati, Vincentiu Babesiu si Teodoru Sirbu privat.; Petru Stiopóne, Trifonu Gaitia, Ioanu Popoviciu si Simeonu Trifonescu notari cercuali, Stefanu Perianu, tutoru orfanalu comitatensu, Aronu Damaschinu si Ioanu Ionasiu as. cons Ioanu Bartolomeiu secretariu cons. Antoniu Mustetiu, Martinu Tiapu, Ioanu Baic'a, Dimitrie Lintia, Ioanu Marcu si Nicolau Grama, invetiatori; Isaia Stoica si Ioanu Betia, functionari reg. pensionati.

— **Atentatu in contra tiarului.** Luni a dou'a di de Pasci pe la órele 9 de diminetia s'a intemplat unu atentatu in contra tiarului, pe cand acest'a se preumblá cu adjutantulu seu pe langa palatulu de iérna din Petropole. Atentatoriulu descarcá asupra lui dintr'unu revolveru patru focuri, cari inse din norocire nu lu-nimerira. Atentatoriulu fii prinsu numai decãt. Elu se numesce Ioan Solowieff, si este unu invetiatoriu, se dice, cã ar fii polonu.

— **Dobrogea privincia romana.** Dobrogea, care pana mai ieri facea parte din imperiulu otomanu, e o privincia, despre a cãrei stare sanitara si economica amu avutu fôrte

puține date precise. Desi situata la Marea négra, si putendu prin urmare se aiba unu viitoriu prosperu, mai nimeni nu ne-a datu relatiuni detaliata de situatiunea ei, de sorgintiele ei de avutie, de populatiunea ei. Numai cand a inceputu a se vorbi de alipirea Dobrogei la Romani'a, si dupa ce s'a seversitu acelu actu importantu, acésta privincia a atrasu atentiunea tuturoru ómeniloru de statu si de sciintie, cá si a particulariloru in genere. Mai multe studii au aparutu de atunci in scopulu de a face cunoscutu acestu micu teritoriu romanescu usandu de date statistice adunate la faci'a locului cât s'a putotu de esacte. Unele din aceste studii, si celu mai importantu, se datoresce dlui baronu *D'Hoguer* publicatu dilele trecute intr'o brosiura in limb'a franceza sub titlulu de: „Renseignements sur la Dobroudja, son état actuel, ses ressources et son avenir.“ — Notitiile ce ne da d. *D'Hoguer* despre starea Dobrogei judecata din tóte privirile, fiindu fôrte interesante pentru comerciulu romanu in genere si cu deosebire pentru acei, cari aru voi se colonizeze acésta privincia cu coloni straini, vomu spicu'i si noi dintreansele datele cele mai importante ce ne releva: *Starea sanitara.* S'a crediutu in generalu, cã Dobrogea este o provintia cu totul insalubra si perniciosã sanatatiei. Acésta credintia este esagerata. Judetiele cele mai multu bantuite da friguri, care de altmintrelea nu sunt perniciosë, sunt cele de pe marginea Dunarii incepundu dela Isaccea, pana la Doeni si dela Tapel pana la Siliistri'a. Acést'a provine din miasmele evaporate de noróele ce remanu dupa retragerea apelor Dunarei revarsate, si din nenumeratele canaluri artificiale, construite de pescari pentru pescuitu. Reulu nutrementu, defectuositatea locuintiloru si constructiunea putiurilor (fontani) in localitãtile infecte si mocirlóse, favorisêza asemenea starea aprópe endemica a friguriloru in acele parti. Reau'a asiediare a orasielor e asemenea cauzã a bólorulu. Medjidie spre exemplu e unu orasiu construitu in mare parte la piciórele unei coline si cealalta pe marginea unei balti pestilentiale fôrte intinse. La inceputulu tótmnei, acésta balta seaca si formêza o imensa campia de nomulu negru, puturos, unde se descompunu la caldura sórelui materii organice, pesti, raci, scoici ect. si materii vegetale, din care se dagagêza miasme paludiane. Tóte casele sunt construite in pamentu umedu, in care adesea locuiesce tóta famili'a cu 3—4 cani, porci, gaini, etc. — Temperatur'a e variabila in Dobrogea, desi iernele nu sunt de ordinariu frigurose. Primavér'a si tómn'a sunt scurte. Epoc'a friguriloru incepe pe la finele lui Aprile. E de notatu inse, cã de 30 ani n'au fost aci friguri tifoide. *Paduri.* Patru masive principale de paduri suntu in Dobrogea. Antaiulu e situatu intre Macinu, Isaccea si Tehelik-Derè; lemnulu principala e teiulu. Acést'a padure a fost devastata in parte dupa reau'a sistema turcésca. Cerchesii au batjocorit'o si ei cât se póte de multu. Cu tóte acestea, bogati'a padureloru e inca mare in Dobrogea. Alu doilea masivu, compusu mai cu séma din stejaru e situatu intre Baba-Dagh, Ciuka-Rova, si Slava. Elu cuprinde mai toti muntii din districtulu Baba-Dagh. Al treilea masivu paduritu se afla in insul'a Leti langa inbucatur'a Sulinei. Alu patrulea masivu e padurea de la Kara-Orman in insul'a St. George; elu este fôrte importantu dar'a fost decimatu. „G. T.“

— **Invetiatoriulu** este titlulu unei foi pedagogice, ce apare in Bucuresci dupa cum anunciarãmu si in nrulu 47 alu diariulu nostru din anulu trecut. Acésta fóia eminaamente didactica apare la 1 si 15 a fiecarei luni in fascicule de o cóla, avendu fiecare numeru unu adausu de jumetate cóla sub titlulu „Didactic'a“. Preciulu este de 10 lei noi pe anu séu 4 fl. v. a. Abonamentele se facu in Bucuresci, strad'a Pescari-Vechi Nru. 4. Acésta fóia se redigêza cât se póte de bine, in serviciulu ei sunt angagiati cei mai distinsi invetiatori din Romani'a. Ea tractêza tóte cestiunile pedagogice atãt practice cât si teoretice urmarindu cele mai noue si cele mai bune sisteme de instructiune pentru scól'a elementara. Acésta notitia o inregistrãmu aci ca respunsu la întrebãrile ce ni s'a facutu din multe pãrti in acésta privintia.

— (dr) **Caféu'a, te'a si femeile.** Influinti'a ce esercéza caféu'a si the'a asupra spiritului e fórte remarcabila. Unu filosofu francesu, care elu insusi s'a pusu de substratu esperiintiei dice, cà stilulu, mersulu ideiloru, gradulu de caldura in scrierile sale se deosebescu, dupa cum a beutu cafea séu thea, cand s'a pusu la lucru. Unu observatoriu ageru scie se distinga la simpl'a lectura a câtorva pagini, daca acelea a fost scrise sub influinti'a cafelei séu a theei séu chiar a vinului. Cand predomina caféu'a, spiritulu devine rece, penetrantu, piscatoriu, in totu momentulu gata la disputa. Ei avem d'a multiumi surisurile amare si sarcastice ale lui Voltaire, Te'a inca te face penetrantu, dar ea impartiascesc spiritului unu coloritu de delicatetia si finetia extraordinaria, si te face se descoperi analogii admirabile. „Serile de *Stu. Petersburg*“ le-a scrisu Voltaire sub acésta influintia. Cât pentru cafea ne putemu convinge in tôte dilele despre puterea ei, de care sunt predominante cu deosebire femeile. Lovvacitatea innascuta femeiloru unduléza in valuri mai mici séu mai mari, dupa cum densele béu séu nu, putiena séu mai multa cafea. Observati o societate de dame, petreceti cu atentiune cursulu conversârii loru, si veti remané convinsi, precum m'am convinsu si eu, despre puternic'a influintia a cafelei. Pana a nu se aduce caféu'a pe mésa conversatiunea se marginea la obiecte de tôte dilele, evenimente de putienu interesu, erá cum se dice conversatiune de eticheta mai multu silita. Cum se aduse caféu'a pe mésa si damele incepura a bé din nepretiuitulu nectaru, n'a trecut unu patrariu de óra, si conversatiunea devine dintre cele mai animate. Se nascu discussiuni infocate, tôte aru vorbi de-odata; dela obiecte fade trecu la persóne cunoscute, dela persóne la personalitati si in fine cine scie câte „fache“-uri nu sunt provocate de bómbele de cafea!

— **Straplantarea pomiloru infrunziti** se operéza fara nici o greutate, daca ne succede se scoatem radacinele cu pamentulu de pe langa ele. Pentru scopulu acest'a facemu cu câteva dile inainte de straplantare o grópa in giurulu pomului; gróp'a se aiba o largime de 1—5 urme si se fia atât de adâncá, încât sa ajunga pana pe la capetulu radeciniiloru. Acésta grópa o umplem de mai multe ori cu apa; dupa ce pamentulu de prin prejur s'a muiatu bine, pomulu se smulge lesne cu radacini cu tot. Fiind vorb'a de straplantarea pomiloru mari, e bine, ca inca din tórna se le taiamu radeciniile intr'o anumita departare dela trunchiu; prin acésta operatiune pomii sunt siliti a scóte radecini próspete, de pe care nu se scutura pamentulu când se scotu afara. (Zimbr.)

— **Cartofi in locu de sapunu.** La spalatulu rufelor se folosiá pana acum lesi'a si sapunulu; de unu timpu incóce se constata, cà cartofii potu inlocuí pe acestea cu multu succesu. Spre scopulu acest'a cartofii se ferbu, dar nu de totu, ca se nu se strivésca la frecatulu rufelor. Cartofii curatia rufele mai bine si le facu mai albe decât sapunulu; materiile vapsite, când se spala cu cartofi, nu-si perdu de locu fati'a, éra stofele de matase nu suferu nici o stricatiune. Asemenea nu putemu crede, cà sapunulu ar puté veni mai eftinu, decât cartofii. (Zimbr.)

E d i c t u.

Dendata ce ubicatiunea lui *Gheorghiu Alesandru din Fabricu*, carele cu necredintia au parasitu pre legitim'a sa socia *Mari'a nascuta Stoianovicu*, nu se scie, densulu se citédia in descursu de unu anu si-o di se se prezenteze naintea acestui scaunu protopresviteralu, ér in casu déca nu s'ar presentá elu atunci aici, caus'a diovortiala a sociei sale contra lui radicata se va pertractá in intielesulu canóneloru bisericesci si in absinti'a lui.

Din siedinti'a scanului protopresbiteralu, tienuta in Thimisíor'a in 5. Martiu 1879. *Mel. Dreghiciu, m. p.*
Prot. Thimis.

C o n c u r s e.

2—3.

Pentru statiunea invetiatorésca confes. gr. or. din comun'a *Holtmezesiu* in inspectoratulu Ienopolei-Borosineu — se escrie concursu cu terminulu de alegere pe 22 Aprilie a. c. st. v. Salariulu invetiatorescu: 180 fl. v. a, 5 cubule de gráu, 5 cubule de cucuruzu, 8 orgii de lemne, din care este a se incaldí si scól'a, cuartiru cu gradina. Doritorii de a ocupá acésta statiune au se produca testimoniu de preparandia, de cualificatiune, si atestatu de moralitate, apoi sese prezenteze pona la diu'a alegerei in vre-o dumineca la sant'a Biserica, ca se-si arate desteritatea in cantârele bisericesci si tipicu. Recursele adresate comitetului parochialu se voru trimite inspectorului scolariu *Nicolau Beldea* in Borosineu — pana la 18 Aprilie a. c. st. v.

Holtmezesiu 24 Martie 1879.

Comitetulu parochialu.

In contielegere cu mine: **Nicolau Beldea**, inspect. scol.

2—3.

Pentru deplinirea parochiei vacante gr. or. romane din comun'a *Valisíor'a*, protopresb. Caransebesiului se publica acestu concursu cu terminu de 6 septemani. Emolumintele sunt: Un'a sessia de 34 jugere, stol'a indatinata, birulu dela 100 case, á 50 cr. si cuartiru naturalu cu gradina de legume. Cei ce dorescu a ocupá acésta parochia au se substérna suplicele loru instruate cu testimoniile preserise de stat. org. si ord. cons. Oficiului protopresbiteralu pana la numitulu terminu.

Valisíor'a din siedinti'a comitetului parochialu tienuta la 9 Martiu 1879.

In contielegere cu dom. protopresbiteru tractualu **Nicolae Audreevicu**.

2—3.

Pentru parochi'a gr. or. de clas'a a III-a din *Ignesci-Mineadu* in protopresviteratulu Ienopolei-Borosineu se escrie concursu cu terminulu de alegere pe diu'a de 23 Aprilie a. c. st. v. Emolumintele sunt: a) *Ignesci* $\frac{2}{4}$ sessiune pamentu aratoriu de a III-a clasa — cuartiru cu intravilanu — birulu parochialu dela 50 numere de case cu pamentu, câte una masura cucuruzu sfermatu si stolele indatinate. b) *Mineadu*: 6 jugere pamentu aratoriu de clasa III. cu unu intravilanu, birulu par. dela 30 numere de case câte o mesura cucuruzu sfarmatu si solele indatinate. Doritorii de a ocupá acésta parochia, au se produca testimoniu de teologia, de cualificatiune, estrasu de botezu, si atestatu de moralitate. Recursele adresate comitetului parochialu, se voru trimite oficiului prot. in Borosineu celu multu pana la 18 Aprilie a. c. st. v.

Ignesci-Mineadu 24 Martie 1879.

Comitetulu parochialu.

In contielegere cu mine: **Nicolau Beldea** adm. ppresviteratulu. —

2—3. Pentru ocuparea vacantei parochii din Comuna *Moravítia* (Aizenstein) Protopresviteratulu Oravitiei, se deschide concursu pana in 8. Maiu a. c. calendariulu vechiu. Emolumentele sunt 300 f. v. a. dela societatea calei ferate, in locu de sessune si stol'a indatinata dela 174 de case, doue jugere de pamentu si 12 cara de lemne dela societatea calei ferate. Doritorii de a ocupá acésta parochia, sunt avisati recoursele loru provedinte cu documentele necesarie, si adresate comitetului parochialu a le trimite D. Protopresviteru *Jacobu Popovicu* in Oravítia.

2—3.

Moravítia in 23 martiu 1789.

Comitetulu parochialu.

In contielegere cu D. Protopresbiteru tractualu.